

UNIVERSITATEA BABEȘ- BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE

**IDEALUL DE PERSONALITATE LA NICOLAE
MĂRGINEANU**

REZUMAT

Conducător științific
Prof. univ. dr. LIVIU-PETRU ZĂPĂRȚAN

Drd. TITIANA (DUMUȚA) LAZĂR

CLUJ-NAPOCA, 2012

Cuprins

CAP. I. Personalitatea lui Nicolae Mărgineanu.....	4
§ 1. DATE BIBLIOGRAFICE – FORMAȚIA PROFESIONALĂ	4
§ 2. ÎNCREDEREA ÎN ȘTIINȚĂ ȘI RAȚIUNE.....	6
2.1. Raționalitatea.....	9
2.2. Obiectivitatea.....	24
2.3. Completitudinea de determinare.....	27
2.4. Logica științelor în viziunea lui N. Mărgineanu.....	28
§ 3. APARTENEȚA LUI N. MĂRGINEANU LA GENERAȚIA INTERBELICĂ	42
3.1. Spațiul și timpul la români.....	64
CAP. II CONCEȚIA LUI NICOLAE MĂRGINEANU DESPRE PERSONALITATE	76
§1. DISCUȚIILE DESPRE PERSONALITATE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ	76
§ 2. CONDIȚIA UMANĂ ÎN GÂNDIREA LUI N. MĂRGINEANU.....	104
2.1. Structurile ființei umane. Conștiința și conduita.....	105
2.2. Condiția umană și știința.....	107
2.4. Unele aspecte ale condiției umane la N. Mărgineanu.....	120
CAP. III. ASPECTE SPECIFICE CONCEȚIEI LUI NICOLAE MĂRGINEANU DESPRE PERSONALITATE.....	129
§ 1. ASPECTE ONTOLOGICE.....	129
§ 2. ASPECTE METODOLOGICE.....	131
§ 3. SPECIFICUL NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN CULTURĂ.....	142
§ 4. CONTINUITATE ȘI DISCONTINUITATE ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ.....	150
§ 5. OMENIA, CARACTERISTICĂ A POPORULUI ROMÂN.....	167
§ 6. CONCEȚIA LUI N. MĂRGINEANU DESPRE STILUL NAȚIONAL.....	194
BIBLIOGRAFIE.....	217

Cuvinte-cheie: personalitate, știință, condiție umană, cultură națională, stil cultural romanesc

Profesorul Nicolae Mărgineanu s-a impus în cultura românească printr-o activitate remarcabilă pe care a desfășurat-o în diverse domenii, de la cel principal pe care l-a cultivat cu pasiune al psihologiei, la filosofia științei, la logică, pedagogie, selecție și orientare școlară și profesională, filosofia culturii. În fiecare dintre aceste domenii a lăsat lucrări de referință, care au un loc distinct în evoluția lor, prin bogăția de informații, de cunoștințe puse în circulație, printr-o rară capacitate de sinteză, care îi permiteau să pună în relație idei și teorii susținute în diferite epoci și culturi pe care le-a cunoscut în profunzime, să ofere asocieri de idei de mare originalitate. Stăpânirea unui bogat material ideatic nu l-a împiedicat să păstreze un fir al continuității concepțiilor proprii, o logică interioară a unei viziuni în care a pus în lucru valori mari care l-au călăuzit, ca pe aproape întreaga lui generație: credința în forța rațiunii, în puterile explicative ale științei, aprecierea complexității, frumuseții și demnității persoanei umane, posibilitatea ei de a se împlini prin educație și muncă, prin cultură, convingerea că întregirea personală trece prin împlinirea comunității proprii, a națiunii, care are un loc distinct între națiunile lumii¹.

Pentru cei de astăzi profesorul Nicolae Mărgineanu mai însemnă nu numai un savant și un mare dascăl devotat Universității, ci și un exemplu moral de o rară forță prin cei aproape șaptesprezece ani de pușcărie comunistă, primiți cu o nedreptate care provoacă și astăzi mirarea, înfrunțați cu o exemplară demnitate și un curaj care stârnesc o sinceră admirație. Mărturia lor se află în cutremurătoarea carte de amintiri „Amfiteatre și închisori”, care rămâne o probă de demnitate a unei personalități rare a poporului nostru.

---

¹ N. Mărgineanu, „Professor's Lewin Conception o Laws, în „J. Gen. Psychol., 1935

Prezentarea unor elemente ale viziunii sale filosofice despre lume și viață nu poate să nu debuteze decât cu prezentarea câtorva elemente ale concepției sale despre capacitatea umană de cunoaștere, despre natura științei, despre evoluția ei în spiritualitatea umană, despre modul de realizare de-a lungul timpului, despre funcțiile și mai ales rolul social pe care îl asumă.

Nicolae Mărgineanu a fost constant preocupat de studiul instrumentului logic și matematic utilizat în cercetarea, interpretarea și elaborarea teoriei științifice. Pentru Nicolae Mărgineanu, logica, matematica și cercetarea formează un triunghi ce trebuie analizat pentru a putea înțelege natura științei și pentru a o putea raporta la realitate, în vederea aplicării practice. El pornește de la distincția cultivată în epocă între științele sociale și cele ale naturii, pentru a arăta că logica semnificațiilor stăpânește atât științele sociale cât și pe cele biologice care nu se pot ocupa doar de teoria pură a semnificațiilor în măsura în care valoarea faptelor este atât cantitativă, cât și calitativă. Astfel întreaga știință are la bază acțiunea reciprocă dintre logică, matematică și cercetare, cu o pondere a fiecăreia specifică pe de o parte, științelor sociale și biologice, pe de altă parte, științelor naturii. Pentru toate însă esențială este problema formei în raport cu conținutul, care stă la baza interpretării întregii lumi reale.

N. Mărgineanu este preocupat de întreaga complexitate a conceptului de obiect al științei actuale, cu interes deosebit asupra psihologiei, pe care o definește sub aspect logic și matematic. În acest sens, el dă o imagine asupra stării diverselor domenii ale științei pentru înțelegerea principială a ceea ce poate însemna o caracterizare logică coerentă care să dea posibilitatea lărgirii capacității de reprezentare a științelor prin analiză matematică.

Triunghiul științei, după N. Mărgineanu, este format de logică, matematică și cercetare, în raport cu teoria, fiind necesară întregirea reciprocă dintre primele două, sub unghiul cercetării și teoriei. Cercetătorii din diferite domenii nu pot să stăpânească îndeajuns instrumentul logic și matematic, apelând la specialiștii din aceste domenii, așa cum însuși N. Mărgineanu a făcut-o dezvoltând astfel o perspectivă epistemologică pluridisciplinară².

Natura științei este tridimensională, în opinia sa și este dată de *raționalitatea, obiectivitatea și completitudinea* ei, dimensiuni care în opinia lui au stat la baza definirii științei încă de la Aristotel.

Pentru a cunoaște personalitatea unui om sau a unui popor, trebuie să îi compari cu alți oameni și alte popoare, în principal pentru a stabili primul stadiu al dezvoltării anumitor trăsături și funcții, ceea ce în logică se numește *determinarea din extensiunea singularelor*, care se operează în lărgime. A doua cale sau stadiu de cunoaștere a unui om sau a unei națiuni este denumită în logică *determinarea din comprehensiune*, ceea ce înseamnă că trebuie să știm conținutul și structura lor în raport cu infra – și supra – structura omului sau a națiunii. Astfel, trebuie să procedăm la analiza inteligenței, emotivității și volitivității în cazul omului și a valorilor economice, social-politice și culturale în cazul unei națiuni, să studiem integrarea omului în familie, clasă, națiune, ori a națiunii în omenire pe bază de sinteză.

Cele două căi de cunoaștere a omului sau a națiunii se întregesc reciproc, dar nu se confundă. Prima se bazează pe principii logice, cu care definim asemănările și deosebirile dintre oameni și popoare; cea de-a doua

---

² N. Mărgineanu, „Natura științei, Editura Științifică, București, 1968, pp. 25-26

se bazează pe legile dialecticii, cu care se studiază conexiunea cauzală dintre părți și întreg, apoi dintre întreg și celelalte întreguri.

Determinarea *cantitativă* este exactă și se bazează pe judecăți de existență, iar cea *calitativă* este validă și se bazează și pe judecățile de valoare, definite prin rostul părților în întreg și a întregului în lume prin evoluție. Discriminările dintre bine și rău pot avea la bază *adaptări pozitive* (exp. sănătatea mintală, evoluția armonioasă, onestitatea socială) și *adaptări negative* a ființelor la lume, sub semnul dezvoltării sau regresiei ei (exp. războiul agresiv, crima și nebunia). Determinarea logică și matematică sunt sub semnul legității de necesitate (prin care obținem adevăruri certe), sau probabilitate și pot fi interpretate metafizic sau dialectic.

După N. Mărgineanu lumea apare ca o unitate în multiplicitate, cu continuitate în discontinuitate, toate legându-se și evoluind împreună, individualitatea integrându-se cu generalitatea, particularitatea se completează cu universalitatea, iar clipa se integrează în eternitate. Cele trei determinări acționează reciproc, nu se reduc unele la altele pentru că ordinea lumii nu este numai cea de clase ci este în evoluție, nu statică. Ele nu se aseamănă numai logic sau numai matematic, ci atât logic cât și matematic în același timp, în raport cu legile necesității, cu adevărurile (mai mult sau mai puțin plauzibile) și cu cele ale probabilității.

Apartenența lui N. Mărgineanu la generația interbelică

Deși a publicat un număr mare de lucrări după anii de detenție, N. Mărgineanu s-a format în climatul spiritual dintre cele două războaie aparținând acelei generații care considera că identitatea națională, idealul de personalitate a poporului român se cer slujite cu devotament pentru muncă, pentru modernizarea

țării, pentru sincronizarea ei – cum spune el însuși – cu istoria. De aceea considerăm că determinarea generației și a preocupărilor ei în acest segment de timp oferă o înțelegere a fundamentului ideatic pe care și-a construit concepția proprie N. Mărgineanu.

Prima secțiune a tezei analizează totodată ideea de „generație” în societatea românească, așa numita „tânăra generație românească” de după război. Generația tânără urmează generației de foc (a unirii, a gândirii, a sacrificiului) și cuprinde ultimele contingente intrate în războiul din 1918, compusă din oameni pe care războiul i-a găsit adolescenți.

Mai mult decât atât, abordând momentele din istoria tinerei generații desprindem împrejurările caracteristice care au contribuit la formarea ei, caracterul dominant al manifestărilor tinerei generații și misiunea proprie acestei generații. Împrejurările de formare a generației tinere se datorează atât caracterului cât și unității acesteia.

Cea mai mare importanță o are războiul care i-a răsturnat complet criteriile ei de formare, schimbându-i mentalitatea. Sentimentul libertății pentru această generație a războiului a rămas în sufletul membrilor săi ca o amintire a unei lumi pe care au trăit-o doar în lumea copilăriei, fiind însuflețită de voința de a nu se lăsa amăgită de cuvinte.

Apoi, tânăra generație românească a fost influențată de două personalități, V. Pârvan și Nae Ionescu, care au introdus universalismul în istorie și autohtonismul în filosofia românească. A treia influență a fost din afară, a misticismului, neo-tomismului, comunismului și a fascismului, neexistând nici un tânăr a cărui formație să nu fie pecetluită măcar de una dintre influențele de mai sus. Conștiința tinerei generații s-a făurit și în cercurile studentești culturale sau în centrele politice studentești.

Misiunea unei generații este un răspuns la nevoile societății în care se ridică, stabilind anumite limite de acțiune. Misiunea tinerei generații își are rădăcina în momentul istoric al societății românești, ea având o dimensiune triplă (vezi tabelul 1). Generația tânără are în principal misiunea de a descoperi originalitatea de configurație, de dozaj specific al influențelor și a eficienței lor, pentru definirea unui suflet propriu.

Nr. crt.	MISIUNEA	Modul de îndeplinire a misiunii	Caracteristica
I.	Să asigure unitatea sufletească a românilor	- unitate politică prin sacrificarea generației de foc	- colaborare de generații care cuprinde tineri din întreaga țară
II.	Să exprime în forme universale acest suflet românesc	- găsirea formelor autentice de viață, potrivite poporului român, în politică, teologie, artă, filosofie, literatură și știință	- de a uni idealurile românilor din toate colțurile lumii într-un singur chip al omului românesc, ca să se recunoască pretutindeni
III.	De pregătire pentru perioada grea care va veni	- să se pregătească pentru apărarea neamului, să nu se repete greșelile. Să fie gata să reziste cu orice preț	- trebuie să renunțe la lupta pentru autorealizare
IV.	O misiune universală	- de a pregăti omul nou, de al integra în ritmul creației universale	- este o generație mare și la înălțimea misiunii ei

Tabel 7 Misiunea tinerei generații românești

Dincolo de judecățile privind calitățile sau defectele generației interbelice nu se poate ignora preocuparea ei pentru a defini personalitatea poporului român tocmai pentru a-i putea servi mai bine interesul. Acestui efort i s-a integrat și N. Mărgineanu, pornind de la studiul personalității umane pentru a se consacra celei ce definește poporul român.

Argumentele din istorie, psihologie, teorie socială și politică, din antropologie, biologie, filosofia culturii, religiei, filosofia istoriei, au fost invocate pentru a determina personalitatea poporului român, într-o continuitate de idei lansate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui

de-al XX-lea, dar amplificate, în perioada interbelică. Ele și-au găsit prima sinteză în opera lui Constantin Rădulescu-Motru, în mod deosebit în „Românismul, catehismul unei noi spiritualități”³.

Concepția lui Nicolae Mărgineanu despre personalitate

Cercetarea personalității a trezit interesul mai multor domenii: sociologie, antropologie, biologie, criminologie, filosofie. S-a pornit de la dorința cunoașterii și înțelegerii personalității în totalitatea sa, cu scopul de a-i ajuta pe oameni să se cunoască mai bine, să se adapteze și să acționeze mai eficient.

Studiul personalității ca efort sistematic de înțelegere a felului de a fi și a comportamentului indivizilor are o istorie lungă.

Din definițiile date personalității se desprind câteva caracteristici ale acesteia, cum sunt: globalitatea, coerența și permanența.

Globalitatea se referă la faptul că personalitatea cuiva este constituită din totalitatea caracteristicilor care permit descrierea acestei persoane și identificarea ei printre celelalte. Construcțiile teoretice valide referitoare la personalitate trebuie să permită descrierea conduitelor și aspectelor psihofizice care fac din orice ființă umană un exemplu unic⁴.

Coerența reliefează faptul că există o anumită organizare și interdependență a elementelor componente ale personalității; postulatul

---

³ C. Rădulescu-Motru: „Românismul, catehismul unei noi spiritualități”, Editura pentru Literatură și Artă Regele Carol II, București, 1936.

⁴ [Julius Kuhl](#), [Jürgen Beckmann](#), Volition and personality: action versus state orientation, Hogrefe & Huber Publishers, Canada, 1994, p. 11.

coerenței este indispensabil studiului structurilor de personalitate și al dezvoltării lor deoarece personalitatea este un sistem funcțional format din elemente interdependente⁵.

Cea de-a treia caracteristică este **permanența (stabilitatea) temporală**. Pornind de la afirmația că personalitatea este un sistem funcțional coerent se evidențiază faptul că aceasta generează legi de organizare cu acțiune permanentă. O persoană se transformă și se dezvoltă dar își păstrează identitatea psihică deoarece ființa umană are conștiința existenței sale, sentimentul continuității și identității personale⁶.

Obiectivele teoriilor științifice ale personalității se referă la descrierea conduitei, explicarea respectivei conduite prin utilizarea informațiilor referitoare la influența eredității și a mediului și predicția conduitei în situații tipice.

Teoriile personalității pot fi împărțite în două tipuri principale: teorii idiografice (studiază individul în profunzime) și teorii nomotetice (identifică caracteristicile comune ale oamenilor).⁷

Capitolul al doilea al tezei ia în discuție totodată abordarea psihanalitică a personalității (teoria lui Freud asupra personalității), abordarea psihometrică a personalității (teoria lui H.J.Eysenck asupra personalității) sau teoria lui Cattell asupra personalității. Mai mult decât atât, vom face o scurtă trecere în revistă a contribuțiilor aduse în domeniu de cercetători precum Carl Rogers, George Kelly - teoreticianul constructelor personale, Carl Gustav Jung, Alfred Adler, Karen Horney, Hary Stack

---

⁵ Chaterine A Sanderson, Nancy Cantor, A Life Task Perspective on Personality Coherence: Stability versus Change in Tasks, Goals, Strategies, and Outcomes, în vol. Daniel Cervone, Yuichi Shoda (edit.), The Coherence of Personality: Social-Cognitive Bases of Consistency, Variability, and Organization, The Guilford Press, New York, 1999, pp. 373 și următ.

⁶ [Julius Kuhl](#), [Jürgen Beckmann](#), op. cit., p. 35.

⁷ Ion Dafinoiu, op. cit., p. 45.

Sullivan, Gordon William Allport, Abraham Maslow, Henry Murray, Robert McCrae și Paul Costa, Arnold Buss și Robert Plomin.

Condiția umană în gândirea lui N. Mărgineanu

Nicolae Mărgineanu consideră că omul este suprema creație a lumii iar structura psihologică a persoanei nu poate fi înțeleasă fără infrastructura biologică și fără suprastructura socială și cea psihologică. *Condiția umană* definește legătura dintre cele trei componente și este într-o permanentă evoluție; ea este explicată prin pre-structura cauzală și este interpretată prin post-structura prospectivă.

Analiza condiției umane este făcută de asemenea din perspectiva conștientului și a inconștientului. În condiția umană sănătoasă conștientul este considerat a fi „sinteza și stăpânul inconștientului” iar în condiția umană bolnavă cele două intră în conflict, raportul lor normal de determinare alterându-se.

Omul este analizat din perspectiva conduitei care este privită ca o expresie a conștiinței, întrucât condiția umană este analizată și din perspectiva „deosebirilor și a întregirilor reciproce ce apar din lupta contrariilor”⁸.

Mărgineanu adoptă interpretarea dialectică a condiției umane considerând conștiința și conduita umană ca fiind o structură bio-psiho-socio-umană în dezvoltare culturală. Funcțiile psihice depind de cele biologice și biofizice. Inconștientul biologic cuprinde pe cel biochimic și biofizic. Conștiința se clădește pe aceste procese fiind influențată de ele și

---

⁸ N. Mărgineanu, *Condiția umană*, p. 9

determinându-le în același timp. Toate acestea stau sub *semnul* interconexiunii și interacțiunii care operează pe orizontală și pe verticală și ele nu pot fi independente de mediul înconjurător care își pune amprenta lui asupra lor. N. Mărgineanu afirmă că există o legătură între corp și structura psihică încât cercetarea relațiilor dintre biotip, inteligență și caracter trebuie făcută în raport cu coeficientul de personalitate al individului, deoarece structura psihică depinde nu numai de structura biologică, ci și de structura social-politică și culturală⁹.

Unele aspecte ale condiției umane la N. Mărgineanu

Orizontul condiției umane variază în timp și spațiu. Simetria definește raportul dintre fapte și idei, conținut și integrare și trebuie să fie „sub semnul eficienței optime”. Armonia determină întregirea reciprocă dintre fapte și idei, conținut și integrare și trebuie să fie „sub semnul semnificațiilor logice”¹⁰.

Cele două concepte definesc spune Mărgineanu relațiile afinitare, complementare, ierarhice și de dezvoltare a structurii în evoluție: „definesc viziunea noastră despre lume și viață, cât și acțiunea noastră în raport cu ea, deci caracterul, precum și mecanismul de control, sub unghiul valorii pozitive sau negative a adaptării noastre în lume, cu scop de conservare și dezvoltare al emoțiilor”¹¹.

Mărgineanu susține faptul că persoana umană este un sistem deschis care se întregește cu societatea în vederea bunăstării materiale și spirituale, definite de cultură: „umanismul nu poate fi realizat în formula

---

⁹ Idem, N. Mărgineanu. 1973, pp. 151 - 178

¹⁰ Idem., p. 322

¹¹ Idem pp. 321 - 326

individualistă...ci numai în formula social-culturală”, „personalitatea umană fără ordine economică, social-politică și culturală nu poate”, „bunăstarea materială și spirituală poate fi obținută numai din întregirea lor reciprocă, simetrică și armonioasă, clădită pe dreptate”¹².

Privit din perspectiva umanismului social-cultural, coeficientul de personalitate al unui individ definește, în gândirea lui Mărgineanu:

1) dezvoltarea cât mai largă, bogată și multilaterală a orizontului sau concepției despre lume și viață a individului sub semnul completitudinii;

2) integrarea cât mai logică a ideilor individului în sistem, integrarea cât mai etică a faptelor în reguli de conduită și integrarea cât mai estetică a emoțiilor și sentimentelor, sub semnul fericirii cât mai depline;

3) simetria și armonia orizontului și profunzimii sale, pe care integrarea logică, etică și estetică o aduce;

4) conjugarea armonioasă cu societatea, pe bază de libertate și dreptate, deci cu disciplină liber consimțită a ordinii, în vederea bunăstării materiale și spirituale¹³.

Personalitatea este definită ca fiind suprema sinteză a coeficientului de inteligență, caracter și trăire emotivă în legătură cu temperamentul și firea aflate sub influența școlii, familiei, profesiei, căsătoriei și națiunii constituite în stat. Întregirea dintre structura bio-psiho-socială a persoanei și condiția sa economică și social-politică este influențată de epoca de cultură dată. Dezvoltarea multilaterală a personalității înseamnă inteligență, cultură superioară caracter onest și încheșat, echilibru emotiv, temperament și de fire.

---

¹² Idem, p. 327

¹³ Idem, p. 328

El consideră că personalitatea trebuie privită ca o dezvoltare multilaterală. *Coeficientul de personalitate* pozitiv sau negativ, definește gradul de dezvoltare al persoanei în funcție de lărgimea, adâncimea și armonia orizontului ei de cunoaștere, acțiune și trăire emoțională.

Omenia, caracteristică a poporului român

Lucrarea lui N. Mărgineanu intitulată „Sub semnul omeniei” este elocventă pentru a demonstra concepția acestuia asupra poporului, asupra personalității acestuia de-a lungul istoriei. Pentru el, în istorie, rolul principal îl joacă fie neamurile creatoare de mare cultură fie neamurile distrugătoare de cultură. El reia ideea că neamul românesc după Rebreanu, a fost cel mai liniștit din lume pentru că, în trecutul lui nu a avut războaie de cucerire, ci numai de apărare, a trăit mai mult la sat, la umbra evenimentelor făcătoare de istorie chiar dacă satul nu lăsa documente pentru viitorul istoriei.

Cuvântul *omenie* apare numai în limba română și exprimă, scrie N. Mărgineanu, condiția noastră umană, funcționând ca o adevărată cheie de boltă în toate relațiile noastre sociale¹⁴, fiind, după cum spune Rebreanu, o lege unică a neamului nostru. Istoricii noștri consideră că nașterea și conturarea ființei noastre etnice a avut loc în prima perioadă a dezvoltării creștinismului, care, în trecutul nostru istoric nu este de ordin instituțional, legat de biserică, ci de ordin moral, legat de învățătura creștină ca atare, legat mai mult de spiritul creștin din catacombe, adus de soldații lui Traian și de coloniști, nu de biserica creștină (aceasta fiind recunoscută abia după părăsirea Daciei de către Aurelian). Ceea ce s-a infiltrat la noi în perioada

---

¹⁴ N. Mărgineanu, pp. 137-138

formării noastre ca popor, a fost o morală, creștină, care nu a cunoscut nici măcar cartea, serviciul divin a fost doar rugăciunea, iar preotul a fost acela care știa să citească literatura religiei, psaltirea.

Concepția lui N. Mărgineanu despre stilul național

Cultura românească derivă din modurile de împletire, integrare și dezvoltare a celor patru categorii de valori, economice, social-politice, teoretice și estetice, ce constituie coordonatele sale de bază. Unii s-au ocupat numai de valorile economice, alții numai de cele social-politice, dar cei mai mulți numai de cele teoretice, cu care ei au identificat însăși matca noastră stilistică.

Stilul național nu poate fi definit, spune N. Mărgineanu, numai prin mentalitate și sensibilitate, ci și prin structura social-politică și infrastructura economică pe care se clădește. Unii vorbesc doar de cultura minoră, alții de cea majoră, dar stilul național le îmbină pe amândouă; el nu poate fi explicat printr-un pretins spirit obiectiv ci numai prin modurile și gradele de conjugare, integrare și dezvoltare a relațiilor individului, mijlocite de instituțiile sociale, puse în slujba valorilor culturale. Stilul național nu poate fi interpretat metafizic, ci științific, nu poate fi apropiat logicii clasice și nu poate fi cercetat și interpretat numai sub unghiul asemănărilor și deosebirilor, ci și sub unghiul interconexiunilor cauzale în dezvoltare¹⁵.

N. Mărgineanu a încercat să prezinte stilul cultural românesc prin comparația dintre o catedrală catolică gotică și bisericuța de lemn din

---

¹⁵ Idem, N. Mărgineanu, p. 197

Maramureș. El arată că biserica din Maramureș este atât de desăvârșită prin modurile de integrare ale părților ei și mai ales prin spiritul armoniei, care stăpânește simetria, din care doar turnul mai iese puțin, ceea ce te cucerește. Contrastul dintre cele două biserici este impresionant, una este o catedrală monumentală, cealaltă modesta bisericuță care rezolvă integrarea, care povestește de fapt toată istoria încercată a poporului, explică și sufletul ce animă realizările sale, clădită pe o economie atât de restrânsă.

BIBLIOGRAFIE

1. [A. Adler](#), Understanding Human Nature, Martino Publishing, Eastford, 2010 (republicată – prima ediție în 1927).
2. G. W., Allport, Structura și dezvoltarea personalității, Ed. did. și Ped., București, 1991
3. G. W., Allport, Personalitatea, o problemă de știință sau artă?, în: Rev. de Psihologie, Cluj, 1938
4. G. W., Allport, Personality and social encounter, Beacon, Boston, 1960
5. G. W. Allport, Personality and Social Encounter: selected essays, Beacon Press, New York, 1970,
6. Aristotel, „Organon”, Editura Științifică, București, 1957 – 1959
7. L. R. Atkinson, Richard C. Atkinson, Eduard E. Smith, Daryl J. Bem, Introducere în Psihologie, Editura tehnică, București, 2002
8. F. Bacon, Noul Organon, Editura Științifică, București, 1957
9. L. Blaga, Opere, vol. 9, Trilogia culturii, Ed. Minerva, București, 1985

10. H. Bergson. L'Evolution créatrice; Les deux sources de la morale, Alcan, Paris, 1935
11. E. Bernea, Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român, Ed. Humanitas, București, 2005
12. L. Bertalanffy, „Les problèmes de la vie”, Gallimard, Paris, 1961
13. H. Blumer, Colective behavior, Boos Meril Papers, Wiley, N. Y., 1957
14. Al. Boboc, Filozofie românească, Editura Grinta, Cluj – Napoca, 2007
15. A. Brate (coordonator), Paradigme ale personalității, editura Universității “Lucian Blaga” Sibiu, 2001
16. L. Brunshwicg, Les étapes de la philosophie mathématique. Alcan.-Paris, 1947
17. J. B. Bumgarner, Profiling and Criminal Justice in America: A Reference Handbook, ABC – Clio, California, 2004
18. [A. H. Buss](#), [Robert Plomin](#), Temperament: early developing personality traits, L. Erlbaum Associates, New Jersey, 1984 .
19. A. H. Buss și R. Plomin în vol. Diana Joyce, Essentials of Temperament Assessment, Wiley, New Jersey, 2010.
20. The Cambridge Handbook of Personality Psixhology Edts. Ph. Corr. G. Matthews, Cambridge Univ. Press, 2009
21. W. Cannon, W., The wisdom of the body, Norton, N. Y., 1932
22. H. Cantril, H., „Patterns of Human Concerns”, Rutgers, Univ. Press, 1966
23. B. J. Carducci, The Psychology of Personality: Viewpoints, Research, and Applications, second edition, Wiley-Blackwell, Oxford, 2009
24. R. Cattell, A scientific analysis of personality, Aldine, Chicago, 1966.

25. G. Călinescu, „Istoria literaturii române – compendiu”, Editura pentru Literatură, București, 1963
26. A. Chircev, Atitudinile sociale, Editura Institutului de Psihologie, Cluj, 1936
27. D. Cervone, G. V. Caprara, Personality Assessment, în vol. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, Elsevier Science Ltd., Berlin, 2001
28. Contele de Saint-Germain, Marele Tratat de Chiromanție, (trad. de Pancescu Maria), Editura Antet, 2008.
29. I. Cooper-Oakley, Contele de Saint-Germain - Omul care sfideaza timpul, (trad. de Cornelia Zamfirescu), Editura Herald - Colecția Logos, 2009.
30. W. E. Crusio, R. T. Gerlai (edit.), Handbook Of Molecular-Genetic Techniques For Brain And Behavior Research, Elsevier, Amsterdam, vol. 13, 1999
31. I. Dafinoiu, Personalitatea. Metode calitative de abordare, ed. Polirom, 2007
32. R. Descartes, Discurs asupra metodei, Editura Științifică, București, 1958
33. J. Dewey., Trei scrieri despre educație, Editura Didactică și pedagogică, București, 1977
34. W., Dilthey, Conception du monde et l'analyse de l'homme, Les ed du Cerf, paris, 1999
35. D. Drăghicescu, „Psihologie și istorie”, în „Națiunea română”, antologie de C. Schifirneț, Editura Albatros, București, 1999
36. D. Drăghicescu, „Din psihologia poporului român”, studiu introductiv de Virgil Constantinescu-Găliceni, Editura Albatros, București, 1995

37. E., Durkheim., *Leçons de sociologie*, P. U. F., paris, 1997
38. M. Eliade, „Istoria credințelor și ideilor religioase”, Ed Științifică și Enciclopedică, București, 1986
39. M. Eliade, *Legenda Meșterului Manole*, Ed. Publicom, București, 1943
40. M. Eminescu, „Influența austriacă asupra românilor din Principate”, „Convorbiri literare”, nr. 5. aug. 1876, apud Tudor Nedelcea, „Eminescu, istoricul”, antologie, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 1998
41. Barbara Engler, *Personality Theories: An Introduction*, Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, Boston, 2009
42. F. Barton Evans III, *Harry Stack Sullivan: Interpersonal Theory and Psychotherapy*, Routledge, London, 1996
43. Robert B. Ewen, *An Introduction to Theories of Personality*, sixth edition, Lawrence Erlbaum Associates Inc., New Jersey, 2003
44. Michael W. Eysenck, *Anxiety And Cognition: A Unified Theory*, Psychology Press, East Sussex, 1997
45. J. Fincham, *The Spellbinding Power of Palmistry, New insights into an ancient art*, Green Magic, 2005
46. D. K. Freesheim, I. B. Weiner, *Handbook of Psychology*, Editura J. Wiley and Sons, New Jersey, 2003
47. R. C., Fischer, *Statistical methods for research workers*. Oliver and Boyd, London, 1936
48. M. J. Garrison, *A Measure of Failure: The Political Origins of Standardized Testing*, State University of New York Press, New York, 2009
49. A. Giddens, *Socioșogie*, Ed. ALL. CEU. București, 1997

50. B. Gittleson, *Biorhythm--A Personal Science*, Futura Publications, 1976.
51. F. G. Goble, *The Third Force: The Psychology of Abraham Maslow*, Maurice Bassett Publishing, New York, (1970) 2004.
52. M. V. Gomila, *Tests proyectivos: Aplicación al diagnóstico y tratamiento clínicos*, Publicacions Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2005
53. D. Gusti, *Sociologia militans*, Institutul Social Român, București, 1935
54. N. Hayes, Sue Orrell, *Introducere în psihologie*, Editura All Educational, București, 1997
55. Hegel, „Știința logicii”, Trad. D. D. Roșca, Editura Academiei, București, 1962
56. Hegel, F., *Fenomenologia spiritului*, Ed. Academiei RSR, București, 1966
57. M. Heidegger, *Ființă și timp*, Editura Humanitas, București, 2003
58. Tr. Herseni, *Realitatea socială, Încercarea de ontologie regională*. Inst. Social Român, București, 1935
59. Tr. Herseni, *Sociologia românească, Încercare istorică*, Institutul Social Român, București, 1940
60. Tr. Herseni, *Probleme de sociologie pastorală*; Institutul Social, Român, București, 1941
61. D. Hilbert, W. Ackermmann, W., „Grundzüge der theoretischen Logik, Springer, Berlin, 1959
62. Cl. Hull. *Essentials of behavior*, Yale Univ. Press, 1951
63. Cl. Hull, *A behavior system*, Yale Univ. Press, 1952

64. C. I. Hull , Mathematico – deductive theory of learning, Yale Univ. Press, 1940
65. E. Husserl, „Logique formelle et transcendentale, PUF, Paris, 1965
66. Nicolae Iorga, „Tiparnița literară”, în „Ramuri”, nr. 2, 1928
67. N. Iorga, Istoria Românilor, I-X, Datina, Vălenii de Munte, 1936-1938
68. N. Iorga, Istoria literaturii române, P. Suru, București, 1925 – 1933
69. N. Iorga, L’Art populaire en Roumanie, Gamber, Paris 1923
70. J. Janet, La médecine psychologique, Flammarion, Paris, 1922
71. A. Joja, Logos și ethos, Editura Politică, București, 1967
72. H. S., Jennings, Biological basis of human nature, Norton, N.Y., 1930
73. C. G. Jung, Two essays on analytical psychology, second edition, Routledge, London, 1990.
74. [C. G. Jung](#), [Constance Ellen Long](#), Analytical psychology, (Moffat, Yard and Company, New York, 1916), Kessinger Publishing, Whitefish, 2007
75. A. Kermer – Marietti, Le positivisme d’Auguste Comte, Editura l’Harmatan, paris, 2006
76. D. Kenrick, Social Psychology Unraveling the Mystery, Editura Allyn, Becon, 2004
77. J. H. Kleiger, Disordered Thinking and the Rorschach: Theory, Research, and Differential Diagnosis, The Analytic Press, New Jersey, 1999
78. S. Kierkegaard S., Existence, P.U.F., 1962
79. [J. Kuhl](#), [J. Beckmann](#), Volition and personality: action versus state orientation, Hogrefe & Huber Publishers, Canada, 1994

80. D. Lester, *Theories of Personality: A Systems Approach*, Taylor and Francis, London, 1995
81. R. Linton, *The cultural background of personality*, Appleton, N. Y., 1945
82. E. Lovinescu, *Istoria civilizației moderne*, Ancora, București, 1926 - 1929
83. M. Mamulea, „Dialectica închiderii și deschiderii în cultura românească”, Editura Academiei Române, București, 2007
84. T. Maiorescu, *Critice*, Editura pentru Literatură, București, 1967
85. P. Maior, „Istoria pentru începutul românilor în Dacia”, vol. II, ediție și studiu de Florea Fugariu, București, 1970
86. J. Maltby, A. Macaskill, L. Day, *Personality, Individual Differences and Intelligence*, Pearson Education Limited, second edition, Harlow, 2010
87. A. H. Maslow, *The Farther Reaches of Human Nature*, McGraw-Hill Book Company, New York, 1975
88. G. Matthews, Ian J. Deary, Martha C. Whiteman, *Psihologia personalității. Trăsături, cauze, consecințe*, ed. Polirom, 2005
89. N. Mărgineanu „Măsurarea atitudinii sociale”, *Revista de Psihologie*, 1936
90. N. Mărgineanu, „Psihologia persoanei”, Editura Universității din Cluj, 1944
91. N. Mărgineanu „Natura științei, temelia logică, matematică și experimentală”, Editura Științifică, București, 1968
92. N. Mărgineanu, „SUB SEMNUL OMENIEI”, particularitate și universalitate în gândirea românească. Editura pentru literatură, București, 1969

93. N. Mărgineanu, Condiția Umană: aspectul ei bio-psiho-social și cultural, ed. Științifică, București, 1973
94. N. Mărgineanu, „Professor’s Lewin Conception o Lows, în „J. Gen. Psychol., 1935
95. Mărgineanu, N., „L’Analyse des facteurs psychologiques”, în „L’ L’Année Psychol.”, 1938
96. N. Mărgineanu, „La nature statistique de la loi scientifique et ses conditions d’exactitude, în „L’Année Ppsychol.”Alcan, Paris, 1940
97. N. Mărgineanu., Psihologie și literatură, Edit. Dacia, Cluj , 1970
98. N. Mărgineanu, PSIHOLOGIE LOGICĂ ȘI MATEMATICĂ, Ed. Dacia, Cluj – Napoca, 1975
99. McAuliffe, L., Development – Croissance, A. Legrand, Paris, 1923
100. McClelland D. C., Personality, W. Sloane, N. Y., 1956
101. R. McCrae, Paul T. Costa, Personality in adulthood: a five-factor theory perspective, The Guilford Press, New York, 2003
102. J. S., Mill, Despre libertate, Editura Humanitas, București, 2001
103. C. W., Morris, Signes, language and behavior, Engkewood Cliffs, N. Y. 1946
104. H. Murray, and C., Kluckhhohn, (red.), Personality in nature, society and culture., Knopf, N. Y., 1950
105. V. Muscă, Filosofia ideii naționale, Ed. APOSTROF, Cluj – Napoca, 1996
106. M. C. Neale, Biometrical Models in Behavioral Genetics, în vol. Yong-Kyu Kim (edit.), Handbook of Behavior Genetics, Springer, New York, 2009
107. C. Noica „Sentimentul românesc al ființei”, Editura Eminescu, București, 1970

108. P. P. Negulescu, Geneza formelor culturii și Destinul omenirii, Cugetarea, București, 1938 - 1944
109. Newton., „Principiile matematice ale filosofiei naturii” Trad. V. Marian, Editura Academiei, Române, București, 1956
110. C. H. Olin, Phrenology: How to tell your own and your friend’s character from the shape of the head , Kessinger Publishing Co, 2004,
111. O. Onicescu, Principes de logique et de philosophie mathématique, Ed. Academiei, RSR, București 1971
112. C. E. Osgood, Method and theory in expr. psychology, Oxford Univ. Press, N. Y., 1953
113. D. L. Paulhus, Simine Vazire, The Self-Report Method, în vol. Richard W. Robins, R. Chris Fraley, Robert F. Krueger (edit.), Handbook of Research Methods in Personality Psychology, 2009
114. Pearson, Shills, Tolman, Allport, Sears etc., Towars a general theory of action, Harvard Univ. Press, 1951
115. J. Piaget, Introduction a l’épistemologie génétique, PUF, Paris, 1950
116. J. Piaget, Traité de logique, Ed. A.Collin, Paris 1949
117. J. R., Platt, Metoda raționamentului puternic, Bul. Inform, 1, 12, 1965
118. J. P., Sartre, L’Imaginaire, N. R. F., Paris 1966
119. B. F., Skinner, Science of human behavior, Free Press, Glencoe, III., 1965
120. W. H., Sheldon, S. S., Stevens and W. B., Tucker, Varieties of human physique: an introduction to constitutional psychology, Hraper, N. Y., 1942
121. . Scheler, Sur la sympathie, Alcan, Paris, 1929
122. A. Kermer – Marietti, Le positivisme d’Auguste Comte, Editura l’Harmatan, paris, 2006

123. C. Schifirneț, „Studiu introductiv”, în A.D. Xenopol: *Teoria lui Rosler*, Editura Albatros, București, 1998
124. E. Smith, Susan Nolen-Hoeksema, Barbara L. Fredrickson, Geoffrey R. Loftus, 2005, *Introducere în psihologie*, Editura tehnică, București, 2005
125. H. Stahl, *Teoria monografiei sociologice*, Inst. Social Român, București, 1934
126. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmașe, I – II*, Editura științifică, București, 1959 – 1964
127. C. Rădulescu – Motru, „Cultura română și politicianismul”, *Biblioteca pentru Toți, Românismul*, Editura Fundațiilor, 1936
128. C. Rădulescu – Motru, *Etnicul românesc*, Ed. Casa școalelor, București, 1942
129. C. Rădulescu – Motru. *Psihologia poporului român*, în: *Enciclopedia României*, 1936
130. *Revista de Psihologie*, Academia R.P.R., 1980
131. Maurice Reuchlin, *Individual Orientation in Education*, Vol. 2, English edition by Martinus Nijhoff, The Hague, 1972
132. N. D. Robinson, *Consciousness and Mental Life*, Columbia Univ. Press, New York, 2008
133. J. E. Roekelein, *Dictionary of Theories, Laws, and Concepts in Psychology*, Greenwood Press, Westport, 1998
134. D. Royse, Bruce A. Thyer, Deborah K. Padgett, *Program Evaluation: An Introduction*, Wadsworth, Canada, 2010
135. Chaterine A Sanderson, Nancy Cantor, *A Life Task Perspective on Personality Coherence: Stability versus Change in Tasks, Goals, Strategies, and Outcomes*, în vol. Daniel Cervone, Yuichi Shoda (edit.),

- The Coherence of Personality: Social-Cognitive Bases of Consistency ,
Variability, and Organization, The Guilford Press, New York, 1999
136. Duane P. Schultz, Sydney Ellen Schultz, Theories of personality,
eighth edition, Wadsworth, Belmont, 2005
137. Eric Shiraev, A History of Psychology: A Global Perspective, Sage
Publications, London, 2010
138. P. T. Sibaya, L. J. Nicholas, Personality, în vol. Lionel Nicholas
(edit), Introduction to Psychology, second edition, UCT Press, Cape
Town, 2008
139. E. Smith, Susan Nolen-Hoeksema, Barbara L. Fredrickson, Geoffrey
R. Loftus, Introducere în psihologie, Editura Tehnică, București, 2005
140. P. Sorokin., Social and Cultural Dynamics, I-III. McMillan, N. Y.
1944
141. R. Steele, Save Millions With Conflict Coaching A Cross-Cultural
Conflict Coaching Methodology and Model, Xlibris Corporation, 2011
142. G. Thommen, *Is This Your Day? How Biorhythm Helps You
Determine Your Life Cycles*, Crown Publishers, New York, Rev. ed,
1973.
143. L. L. Thurstone. (ed) The measurement of values, The Univ. Chicago
Press, 1959
144. H. M. Terence M., "Comprehensive Review of Biorhythm Theory", în
Psychological Reports, nr. 83, 1998
145. F. Tönnies, *Communauté st Société*, PUF, Paris, 1944
146. W. R. Uttal, Neural Theories Of Mind: Why The Mind-Brain
Problem May Never Be Solved, Lawrence Erlbaum Associates Inc.,
New Jersey, 2005

147. M. Vulcănescu, Dimensiunea românească a existenței, Izvoare de filozofie, 1943
148. R. Vulcănescu, Fenomenul horal, Ramuri, Craiova, 1944
149. M. Vulcănescu, Tânăra generație”
150. L. P. Zăpârțan, „Doctrină politică”, Editura Fundației Chemarea, Iași, 1992
151. M. Weber, Essai sur la théorie de la science, P.U.F., Paris, 1965
152. M. Weber, Omul de știință și omul politic, Editura Humanitas, București, 2011
153. R. W. White, The Study of Lives: Essays on Personality in Honor of Henry A. Murray, second printing, Aldine Transaction, New Jersey, 2006, (Prentice-Hall, New York, 1963)
154. W. Weiten, D. S. Dunn, E. Yost Hammer, Psychology Applied to Modern Life: Adjustment in the 21st Century, tenth edition, Wadsworth, Belmont, 2012
155. R. Wiener, Cibernetica, Ed. Științifică, București, 1958
156. A. I. Willis, „James McKeen Cattell: His Life and Contributions to the Reading Research”, în vol. Susan E. Israel, E. Jennifer Monaghan (edit.), Shaping the Reading Field: The Impact of Early Reading Pioneers, Scientific Research, and Progressive Ideas, IRA Inc., 2007
157. L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus, Blackwell, Oxford, 1955 (trad. M. Dumitru, M. Flonta, Ed: Humanitas, București, 2001
158. L. Wittgenstein, Despre certitudine, Ed. Humanitas, București, 2005
159. W. Wundt, Logik, I – III, Enke, Stuttgart, 1917 Bd.I. Methoden der Psychologie und pedagogik, Oldenbourg, 1969
160. A. Xenopol, Istoria Românilor, I-XII, Ed. Elf, București, 2009
161. Șt. Zeletin, Burghezia română, Ed. Humanitas, București, 2006

162. M. Zlate, Fundamentele psihologiei, Editura Hyperion, București,
1994